

על לאו.

הלכותיו

ללמדך דכולן אינן אלא בגזירת מלך [ואי אתה רשאי להרהר אחריו ולבקש טעמו של דבר – פני משה].

דיני סורר ומורה מתי ואיך חייב סקילה, המבוארים בפרק זה, מרובים הם, ומתקיימים רק בתנאים מסויימים, מגבילים מאוד. עד כדי כך שישנם תנאים הסוברים: "בן סורר ומורה לא היה ולא עתיד להיות, ולמה נכתב? דרוש! וקבל שכר!".

פרק זה העוסק בדיני סורר ומורה, הוא המשך לדיני הנסקלין כיון שהוא נסקל. וכתב הרב המאירי: היות ועניני בן סורר ומורה ארוכים, ייחד להם פרק בפני עצמו.

דינים מגבילים אלו שחלקם אינם מתקבלים על הדעת, הם מגזירת הכתוב, כמו שאמרו בגמרא ירושלמי (הלכה א):

מתניתין:

משנתנינו מבארת, מי נעשה בן סורר ומורה, ובאיזה זמן [גיל].

אמר רבי יסא: כל אילין מיליאי לא מסתברין דלא חילופין [כל אלו הדברים שנאמרו בבן סורר ומורה הם בהיפוך מן הסברא, דמן הסברא היה לנו לומר בחילוף הדברים – פני משה].

בן סורר ומורה. מאימתי נעשה בן סורר טז-א ומורה?

מעט שיביא שתי שערות שהם סימני "גדלות" לכל מצוות התורה, ולא לפני כן, שהרי הוא "קטן" ולא בא לכלל מצוות.

תני: תדע לך שהוא כן. מי היה בדין שיהא חייב, הבן או הבת? הוי אומר: הבת [דבדין הוא יותר לחייב את הבת שאין דרכה בכך – מן הבן שדרכו בכך – פני משה] ופטרה התורה את הבת, וחייבה את הבן!

ועד מתי נעשה בן סורר ומורה? עד שיקיף זקן. כשיהיה מוקף שער כולו, התחתון באותו מקום, ולא העליון, אלא למה אמרו חכמים בלשון סתמי "הזקן"? מפני שדברו חכמים בלשון נקיה.

מי היה בדין שיהא חייב, קטן או גדול? הוי אומר גדול [כלומר הגדול ביותר, מן הדין לחייבו יותר ממי שהוא קטן ממנו – פני משה] פטרה התורה את הגדול וחייבה את הקטן!

ומנין דרשינן שזמנו מוגבל לעד שיקיף זקן?

שנאמר: "כי יהיה לאיש בן"

[וטרם שהמשנה מסיימת הדרשה מביאה דרך אגב עוד דרשה:] "בן" – ולא בת. אין דין סורר ומורה נוהג בבת.

מי היה בדין שיהא חייב, הגונב משל אחרים או הגונב משל אביו? הוי אומר הגונב משל אחרים [ידוהו תרבות רעה ביותר – פני משה] פטרה התורה הגונב משל אחרים וחייבה הגונב משל אביו ואמו!

עתה דורשת המשנה את דין האמור שאחרי